Náučný poľovnícky a lesnícky chodník Nemšová – Ľuborčianska dolina

Kraj:	Trenčiansky
Okres:	Trenčín
Geomorfologické jednotky:	Považské podolie a Biele Karpaty
Geologické jednotky:	neogénna panva, flyšové pásmo a bradlové pásmo
Chránené územia:	Chránená krajinná oblasť Biele Karpaty
Prístup:	bus Nemšová, Ľuborča, Kopec a pešo 0,8 km po ceste na severozápad smerom na Trenčiansku Závadu
Východisko:	Nemšová-Ľuborča, rázcestie do Trenčianskej Závady a Ľuborčianskej doliny
Trasa:	Nemšová-Ľuborča, rázcestie do Trenčianskej Závady a Ľuborčianskej doliny – asi 3,8 km Ľuborčianskou dolinou – lesnou cestou do Trenčianskej Závady – rázcestie do Trenčianskej Závady a Ľuborčianskej doliny
Dĺžka, prevýšenie:	8,5 km, prevýšenie 140 m
Čas prechodu:	3,5 h
Počet zastávok:	20
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: lesnícke, poľovnícke, kultúrno-historické, prírodovedné

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2013

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave, niektoré sú vyblednuté (2020).

Textový sprievodca: nie je; informačné panely sú verejne dostupné na stránke OZ Hubert Ľuborča > .PDF

Kontakt: Hubert Ľuborča, občianske združenie, ul. Jozefa Hanku 1105/6, 914 41 Nemšová, tel. 0903 266 492

Poznámky: (1) Chodník vedie sčasti po telese bývalej lesnej železnice, ale aj po cestnej komunikácii, kde je potrebná zvýšená opatrnosť. (2) Trasa náučného chodníka nadväzuje na trasu včelárskeho náučného chodníka Ľuborča.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je využiteľný pre terénne vyučovanie. Pozri poznámku vyššie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Nemšová. Mesto v Ilavskej kotline – časti Považského podolia – severovýchodne od Trenčína na sútoku Váhu s Vlárou neďaleko štátnej hranice s Českom. Jeho mestskými časťami sú i niekdajšie samostatné obce Ľuborča, Kľúčové a Trenčianska Závada. Prvá písomná zmienka o Nemšovej, ktorá sa vyvinula na križovatke obchodných ciest, pochádza z roku 1242. Mestom prechádza cestný i železničný (od roku 1888) koridor, vedúci údolím Vláry (Vlárskym priesmykom) do Česka. Do roku 1546 bola majetkom hradu Súča, neskôr patrila panstvu trenčianskeho hradu. Obyvateľstvo sa zaoberalo poľnohospodárstvom a remeslami, dlhú a nepretržitú tradíciu tu má sklárstvo. V súvislosti s bohatými bielokarpatskými zásobami bukového dreva v Nemšovej v roku 1902 vybudoval Anton Dreher, majiteľ brumovského panstva – ktorého majetky siahali na dnešnú slovenskú stranu Bielych Karpát –, veľkú skláreň na výrobu úžitkového skla. V roku 1913 ju kúpil Vincent Schreiber. V roku 1969 vznikol podnik Skloobal, včlenený v roku 2002 do nadnárodnej spoločnosti Vetropack, dnes ponúkajúci 2 500 druhov sklených obalov. Stavebnými pamiatkami sú neskorobarokový kostol sv. Michala Archanjela z roku 1766 v Nemšovej a chátrajúci renesančný kaštieľ z roku 1678 a neogotická kaplnka sv. Anny v **Kľúčovom**. **Ľuborča**, ktorej obyvatelia sa zaoberali najmä poľnohospodárstvom a rybárstvom, patrila zemianskym rodinám Ľuborčianskych a Kľúčovských. Bola v nej tehelňa, lesná železnica na zvoz dreva (pozri samostatné heslo). V závere doliny Ľuborče v Bielych Karpatoch postavila koncom 19. storočia rodina Dreherovcov drevený poľovnícky zámoček Antonstal, ktorý bol neskôr prebudovaný a venuje sa mu Lesnícky náučný chodník Antonstál. V **Trenčianskej Závade**, ktorá vznikla v podhorí Bielych Karpát počas valašskej kolonizácie, sa stala kaplnka Panny Márie Fatimskej, vybudovaná v roku 1949 z vďaky za ochranu obce za druhej svetovej vojny, pútnickým miestom.

Lesná úzkokoľajná železnica v Ľuborčianskej doline. Lesná železnica na zvážanie dreva vybudovaná v roku 1902 v doline Ľuborče v Bielych Karpatoch Antonom Dreherom (1849 – 1921), majiteľom a hospodárom v lesnom revíri Vlára. Ten pre využitie veľkých zásob najmä listnatého dreva zároveň vybudoval veľkú skláreň v Nemšovej a po prvej svetovej vojne obnovil prevádzku cementárne

v Hornom Srní. Trať železnice s dĺžkou 14 km a rozchodom 760 mm viedla z Ľuborče dolinou rovnomenného potoka okolo poľovníckeho Dreherovského zámočku Antonstal (> pozri Lesnícky náučný chodník Antonstál) a historického kruhového kŕmidla (lokalita Futerňa) do jej záveru a úvraťami svahom až k hájovni Čerešienky v sedle (596 m n. m.) v juhovýchodnej rázsoche vrchu Čerešienková. Do roku 1925 sa drevo prepravovalo gravitačne – prázdne vozíky (ponvágly) hore dolinou vyťahovali kone a späť ich obsluhovali brzdári, pričom kone sa vracali naprázdno. Po roku 1925 kone nahradila motorová trakcia a nakoniec v roku 1964 celú železnicu nahradila automobilová doprava. Zámer výstavby podobnej železničnej trate A. Drehera neďalekým údolím Vlárky (Sidonie) sa pre vojnu neuskutočnil. Do súčasnosti sa zachovali niektoré objekty železnice a jej históriu pripomína v lokalite Košiare vybudovaný kúsok trate s pôvodnými koľajnicami a motorovou lokomotívou s vagónom naloženým drevom. Táto expozícia je súčasťou náučného chodníka.

Rozhľadňa Malý Jelenec. Drevená vyhliadková veža nad Trenčianskou Závadou, časťou Nemšovej, na vrchu Malý Jelenec (459 m n. m.), výbežku Bielych Karpát do Považského podolia. Stojí na okraji lesa, ktorý čiastočne obmedzuje výhľad, vysoká je 26 m, postavená bola v roku 2015. Verejnosti je voľne prístupná.

Vlára. Rieka na strednom Považí, pravostranný prítok Váhu, dlhý 42,5 km, z toho na Slovensku iba 10,5 km. Pramení v Česku na severovýchode Vizovickej vrchoviny v nadmorskej výške 629 m nehlboko pod sedlom Pod Svéradovem v jej hlavnom chrbte neďaleko najvyššieho vrchu Klášťov. Vrchovinou preteká južným smerom po Bohuslavice nad Vláří, kde meniac smer toku k juhovýchodu vteká do Bílých/Bielych Karpát. Tie celé naprieč prerezala svojou spätnou eróziou a pirátsky odviedla časť vôd z povodia Moravy do povodia Váhu, ktoré tak zväčšila. Touto miestami úzkou a hlbokou dolinou – prielomom –, tradične nazývanou **Vlársky priesmyk / Vlárský průsmyk**, s (aj historicky) významnou komunikačnou funkciou, vteká na územie Slovenska. [Pozn. Ako priesmyk sa označuje výrazná zníženia v horskom chrbte, t. z. v rozvodí, dosahujúca až úroveň dna doliny, ktorá umožňuje prechod medzi povodiami.] V Hornom Srní Vlára vstupuje do Považského podolia, rozširuje svoju nivu, vloženú do svojich terás a náplavového kužeľa a tečúc kanalizovaná a ohrádzovaná pomedzi Nemšovú a Ľuborču ústi do Váhu. Povodie budujú zväčša flyšové horniny (pieskovce, ílovce), na slovenskej strane aj horniny bradlového pásma (vápence, pieskovce, sliene, zlepence, bridlice) s častým výskytom zosuvov a prielomových údolí či štruktúrnych skalných útvarov. Rieka dala meno **Vlárskej dráhe** – železničnej trati Brno – Veselí nad Moravou – Trenčianska Teplá, vybudovanej v rokoch 1883 – 1888 v dĺžke 179 km ako súčasť Českomoravskej transverzálnej dráhy, keďže na svojom konci vedie bielokarpatskou dolinou Vláry.

Prírodná pamiatka Rajkovec. Chránené územie v Bielych Karpatoch v doline Vláry vyhlásené v roku 1992 na ochranu pramenného pasienka na severozápadne orientovanom svahu nad Rajkovcom, osadou obce Horné Srnie, s veľkým zastúpením vstavačovitých rastlín a zároveň hojným výskytom salamandry škvrnitej (*Salamandra salamandra*). Ide o najbohatší výskyt vstavačovca Fuchsovho Soóovho (*Dactylorhiza fuchsii* ssp. *soóana*) na území Chránenej krajinnej oblasti Biele Karpaty.

Považské podolie. Pretiahnutá zníženina pozdĺž stredného toku Váhu severovýchod-juhozápadného smeru medzi Žilinou a Novým Mestom nad Váhom, obklopená najmä pohoriami: na západe Bielymi Karpatmi, na severozápade až severe Javorníkmi, na východe Súľovskými vrchmi a Strážovskými vrchmi a na juhu krátkymi úsekmi Považského Inovca, Podunajskej pahorkatiny, Malých Karpát a Myjavskej pahorkatiny. Územie leží vo výške zhruba 200 – 500 m n. m. (max. Dielec 572 m pri Hornom Moštenci). Podolie sa člení na tri kotliny (Trenčiansku, Ilavskú a Bytčiansku) s rovinným až členitým pahorkatinným reliéfom nivy a terás Váhu (hliny, piesky, štrky, niekde s pokrovom spraše) a náplavových kužeľov jeho prítokov (štrky, skelet) a dva podhorské regióny so silno členitým pahorkatinným (pod Bielymi Karpatmi medzi Bzincami pod Javorinou a Tuchyňou) až vrchovinným (v oblasti Sverepca medzi Súľovskými vrchmi a Javorníkmi) reliéfom najmä bradlového pásma (ílovce,

pieskovce, sliene, zlepence, vápence) na kontakte so susednými pohoriami. Územie patrí do teplej (na juhu) a mierne teplej klimatickej oblasti (na severe), je takmer odlesnené a prevažuje v ňom orná pôda.

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Biele Karpaty. Veľkoplošné chránené územie vyhlásené v roku 1979 na slovenskom území Bielych Karpát zhruba medzi Skalicou a Púchovom v dvoch častiach s prerušením v okolí Vrboviec severne od Myjavy. Neveľkými výbežkami siaha i do susedných geomorfologických celkov: Chvojnickej pahorkatiny, Myjavskej pahorkatiny i Považského podolia. Predmetom ochrany je mozaika lesných spoločenstiev, druhovo bohatých lúk, pasienkov, políčok a remízok, zvyšujúcich druhovú diverzitu, s charakteristickým rozptýleným kopaničiarskym osídlením s prvkami ľudovej architektúry, ktoré prispieva k osobitému krajinnému rázu. Reliéf so zaoblenými chrbtami a hlboko vrezanými dolinami miestami akcentovaný ostrými i skalnými vyvýšeninami vyplýva z geologickej stavby a vývoja. Územie kulminuje výškou 970 m n. m. Veľkou Javorinou/Velkou Javořinou s vrcholom na slovensko-českej štátnej hranici. Ďalšími vysokými vrchmi v CHKO sú: Chmeľová (925 m), Veľký/Velký Lopeník a Kobylinec (oba 911 m). Dominantne územie CHKO tvorí flyšové pásmo, t. z. striedajúce sa paleogénne pieskovce, ílovité bridlice, sliene a ílovce. Od oblasti Cetuny až po Lednicu vstupuje na juhovýchodný okraj CHKO bradlové pásmo s mezozoickými karbonátovými horninami. Ide o rôzne druhy vápencov vo forme šošoviek a krýh, tvoriace často výrazné vyvýšeniny obklopené mäkšie modelovaným reliéfom na ich relatívne menej odolnom obale, budovanom napr. pieskovcami, zlepencami, slieňmi či slienitými bridlicami. Porasty tvoria prevažne bučiny, bukové dúbravy, na sutinách lipové a jaseňové javoriny a na bralnatom reliéfe až stepné spoločenstvá. Osobitým javom Bielych Karpát sú lúčne spoločenstvá s bohatým výskytom druhov z čeľade vstavačovitých, medzi ktorými sú hmyzovník Holubyho, vstavačovec Fuchsov Soóv, vstavač obyčajný, v. počerný, z iných vzácnych druhov ľalia cibuľkonosá i popolavec dlholistý moravský. Územie je bohaté na mnohé vzácne a chránené bezstavovce, napr. motýle jasone (červenooký a chochlačkový) a modráčiky (bahniskový a krvavcový), stavovce, napr. mlok obyčajný, užovka stromová i hladká, jašterica živorodá a múrová, i vtáky, napr. sokol sťahovavý, bocian čierny a výr skalný. Miestami sa vyskytuje vydra riečna a z veľkých šeliem rys ostrovid a mačka divá. Na CHKO nadväzuje za slovensko-českou štátnou hranicou Chráněná krajinná oblast Bílé Karpaty s omnoho väčšou rozlohou, miestami presahujúca z Bielych Karpát až do Dolnomoravského úvalu a Vizovickej vrchoviny.

Názvy a obsah informačných panelov

1. Podnáčelie | Lesy. Popis náučného chodníka
2. Močárnice | Spevavce
3. Ihličné | Chránená krajinná oblasť Biele Karpaty
4. Kusá | Dravce. Jastraby a krahulce. Sokoly. Sovy
5. Košáre kaplnka | Životopis svätého Huberta. Symbolika
6. Lesy SR | Premena lesa. Odštepný závod Trenčín. Čo je to les?
7. Dreviny | Využitie a význam dreva. Prečo listy na jeseň červenejú?
8. Železnička | Z histórie lesnej železničky v Ľuborči 1902 – 1964
9. Stremeň | Rastliny okolo nás. Aký je to kvet?
10. Humienko | Poľovnícke zariadenia
11. Humienko | Lesná zver. Jeleň lesný. Srnec lesný. Diviak lesný
12. Stará hájenka | Slovenská príroda. Koľko vody zachytí les? Obojživelníky. Plazy. Ryby. Hradenie bystrín
13. Bukovinka | Les a príroda. Mokrade. Ulitníky
14. Bukovinka | Hubárstvo. Rozšírenie húb

15. Šlóg | Rad šelmy
16. Osikov močár | Dreviny. Lesné vtáky
17. Za humnami | [Rastliny]
18. Pod čerešňou | Hmyz. Pavúky. Motýle v zime
19. Trenčianska Závada | Kaplnka Panny Márie Fatimskej
20. Kopanice | Zrodenie dňa. Kry. Ako zimujú naše živočíchy

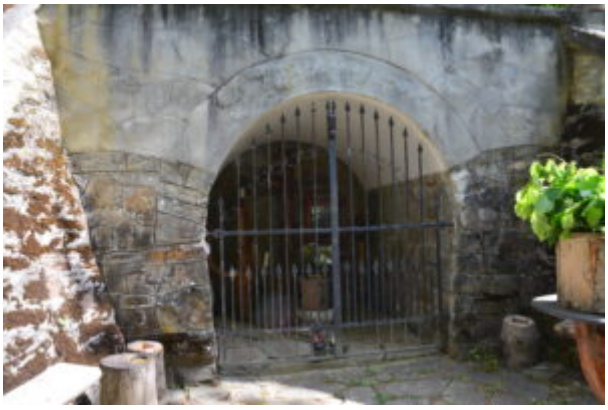

LEGENDA STANOVÍŠŤ NÁUČNÉHO CHODNÍKA:
1. Popis náučného chodníka - Podnoželle
2. Sprevné vtáky - Kočiarska
3. Hapa Biele Karpaty - Rišňové
4. Divé vtáky - Kusá
5. História kaplnky sv. Huberta - Kolária
6. História - Lazy SR OZ Trenčín - Kolária
7. Lúčnaté dreviny - Studnička pod Kolármi
8. História horskej železničky - Kolária
9. Botanika - Streneň
10. Poľovnícka zaťadenia - Hunnienka
11. Kalcová zver - Hunnienka
12. Horské kvetiny - Starú hájenka
13. Kolkrade - Bukovinka
14. Huby - Bukovinka
15. Srstnatá divá zver - Šog
16. Drôtované dreviny, dlatie a hmyz - Osikov mož
17. Botanika - Za humnami
18. Hmyz - Pod čerešňou
19. História fatimskej kaplnky Trenčianska Závada
20. Perná zver, vtáky a kry - Kopanice
GPS
S-JTSK
X (m)
1 196 248.68
Y (m)
492 527.04
Z (m)
253.13
B (° ' ")
48 58 12.93399
L (° ' ")
18 05 41.23628
h (m)
296.15
ETRS89

